

بررسی تطبیقی سیاست‌های اقتصادی ایران و کشورهای منتخب جهان در راستای مدیریت بحران کرونا

زهرا فاضلی^۱، یونس خداپرست^۲ (نویسنده مسئول*)

۱- کارشناس ارشد اقتصاد نظری، دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، a.fazeli68@gmail.com

۲- دکتری اقتصاد نفت و گاز، دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، u.khodaparast@gmail.com

چکیده

قریب به دو سال است که اقتصاد جهانی به‌طور گسترده‌ای تحت تاثیر بحران پاندمی کرونا قرار دارد. نگاهی به تاریخچه بیماری‌های همه‌گیر نشان می‌دهد تمام ابعاد زندگی اجتماعی بشر تحت تاثیر شیوع این بیماری‌ها قرار می‌گیرد. دولت‌ها به منظور مواجهه با پیامدهای اقتصادی-اجتماعی شیوع کرونا مجموعه اقداماتی را در دستور کار قرار داده و بسته‌های سیاستی مختلفی را ارائه کرده‌اند. از جمله می‌توان به کمک مستقیم به خانوارهای کم‌درآمد، حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، حمایت از فعالیت‌های تولیدی و بنگاه‌های آسیب‌دیده و اقدامات و تسهیلاتی از این دست اشاره کرد. در این مقاله تلاش می‌شود ضمن شناسایی اثرات کرونا بر فقر، بازار کار و سازمان‌های بیمه‌ای و معرفی ابعاد اقتصادی-اجتماعی شیوع این ویروس، نحوه مواجهه و سیاست‌گذاری در ایران و سایر کشورها در جهت کاهش پیامدهای شیوع کرونا به صورت تطبیقی مقایسه می‌شود. برای این منظور سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی ایران و ده کشور بزرگ جهان که درگیری گسترده‌ای با این ویروس داشته، از حیث سه نوع سیاست مختلف (۱- سیاست‌های پولی، ارزی و حمایت از تأمین مالی، ۲- سیاست‌های مالی و ۳- سیاست‌های حمایت از خانوارها) تحلیل خواهد شد.

واژگان کلیدی: ویروس کرونا، سیاست‌های پولی، سیاست‌های مالی، همه‌گیری

طبقه‌بندی JEL: J20, O57, D65, J15

مقدمه

بروز شوک برونزای منفی تصمیمات عوامل اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و می‌تواند به محدود شدن فعالیت‌های اقتصادی بیانجامد. به‌ویژه، اگر شوک وارده به سلامت عمومی جامعه لطمه وارد کند، ممکن است سیاست‌گذاران را وادار به اتخاذ تصمیماتی کند که به محدود شدن فعالیت‌های اقتصادی منجر شود. اگرچه نمی‌توان نقش موجودی عوامل اقتصاد و تکنولوژی تولید را نادیده گرفت، اما در شرایطی که اقتصاد یک کشور، با شوک‌های برونزا مواجه می‌شود، حتی موجودی عوامل و تکنولوژی تولید نیز تحت تاثیر شوک‌های برونزا قرار گرفته و اثر محدودکننده شوک‌های برونزا دوچندان می‌شود [۲].

شیوع ویروس کرونا در اواخر آذر ماه ۱۳۹۸ یکی از مصادیق شوک منفی بر اقتصاد بود که به سرعت تبدیل به بحران جهانی شد. این بحران فضای نااطمینانی گسترده‌ای ایجاد و اقتصاد جهانی را نیز با چالش‌های جدی روبرو کرد تا جایی که بسیاری از اقتصاددانان شرایط بوجود آمده را با رکود بزرگ دهه ۱۹۳۰ مقایسه می‌کردند. افت تقاضا منجر به تیره شدن چشم‌انداز فروش بنگاه‌ها شد. این موضوع باعث شده بنگاه‌ها در جهت کاهش هزینه‌هایی که معلوم نیست در آینده عایدی‌ای برایشان داشته باشد حرکت کنند. تحت چنین شرایطی کاهش اشتغال را می‌توان واکنش اقتصاد به نااطمینانی به وجود آمده در اقتصاد دانست. در این راستا جوردا^۱ (۲۰۲۰) استدلال می‌کند که نااطمینانی به وجود آمده به واسطه اپیدمی‌ها، تصمیمات عوامل اقتصادی را متاثر می‌کند، چنانچه پیامد این تصمیمات میزان رکود ناشی از بیماری همه‌گیر را تشدید می‌کند [۱۴]. مطالعات نشان می‌دهد، در تجربه مشابه شیوع ویروس سارس در سال ۲۰۰۳، نااطمینانی به وجود آمده در اقتصاد جهانی، شوک منفی به سمت تقاضای اقتصاد وارد کرد. در واقع ترس از مبتلا شدن به بیماری منجر به کاهش تقاضا و در نتیجه محدود شدن تولید ناخالص داخلی جهان شد. اشتغال نیز در نتیجه کاهش تولید کاهش یافت.

فضای نااطمینانی به وجود آمده از بحران کرونا، تنها به ابعاد اقتصادی محدود نمی‌شود. بیم مبتلا شدن شهروندان و خلق فاجعه‌های انسانی، سیاست‌گذاران را بر آن داشت تا به اجرای طرح‌هایی از جمله فاصله‌گذاری اجتماعی روی آورند. این مسئله نیز به‌نوبه خود منجر به شدت گرفتن بیکاری در اقتصاد شد. در واقع بروز نااطمینانی ناشی از شیوع ویروس کرونا از همه جهات بر وضعیت بازار کار اثر گذاشت. مطالعات مختلفی که همزمان با شیوع ویروس کرونا در جهان، انجام شد نشان می‌دهد که بحران به وجود آمده از همه‌گیری کرونا و نااطمینانی‌های ناشی از آن، هر دو سوی عرضه و تقاضا در اقتصاد را با شوک منفی مواجه کرده و به‌ویژه نیروی کار اولین مسیر آسیب‌پذیری اقتصاد از بحران‌های ناشی از بیماری‌های همه‌گیر بوده است. کاهش اشتغال ابعاد اقتصادی و رفاهی بزرگی دارد، به‌ویژه اینکه در کشورهای کم درآمد و کمتر توسعه‌یافته بخش بزرگی از جمعیت تنها محل درآمدشان، درآمد ناشی از کار است. در چنین شرایطی، تداوم وضعیت و بحران برای افراد صدمات جبران ناپذیری دربردارد.

اقتصاد ایران نیز از اسفند ۱۳۹۸ مانند بسیاری از اقتصادهای دیگر جهان با شوک همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ مواجه شد و به دنبال آن تولید و اشتغال کشور کاهش یافت. متأسفانه همزمانی این شوک با موانع و محدودیت‌هایی که پیش از این اقتصاد ایران با آن مواجه بود (نظیر تحریم‌های بین‌المللی)، چشم‌انداز نگران‌کننده‌تری را برای اقتصاد و تولید کشور نسبت به سایر اقتصادها ایجاد کرد. در چنین شرایطی، ایران نیز همانند سایر کشورهای جهان سیاست‌های حمایتی گسترده‌ای را برای کاهش اثرات منفی شوک کرونا بر اشتغال، تولید و رفاه خانوارها در پیش گرفت.

با توجه به اینکه هم‌اکنون تقریباً شیوع ویروس کرونا در ایران و جهان کنترل شده است، مجال بررسی سیاست‌های اتخاذی توسط کشورهای مختلف ایجاد شده است. از این‌رو، مطالعه حاضر به بررسی تطبیقی سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی ایران و کشورهای منتخب در راستای مدیریت بحران کرونا و آسیب‌شناسی سیاست‌های ایران می‌پردازد. این آسیب‌شناسی می‌تواند در مقابله با این بحران و بحران‌های احتمالی مشابه در آینده راهگشا باشد. برای این منظور در بخش اول، ادبیات نظری و تجربی مترتب بر موضوع بیان می‌شود.

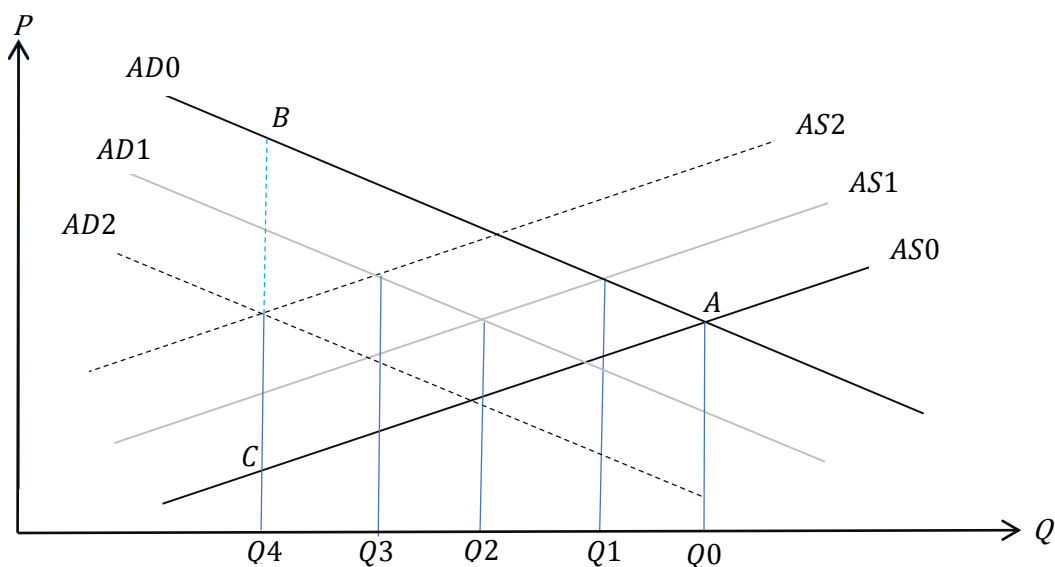
^۱ - Jordà

در بخش دوم روش‌شناسی مطالعه بیان می‌شود و سپس سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی ایران و کشورهای جهان در راستای تخفیف آثار شیوع ویروس و حمایت از اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر تشریح می‌گردد. در بخش چهارم آسیب‌شناسی اقدامات ایران ارایه شده و بخش پایانی نیز به جمع‌بندی و ارایه راهکارها اختصاص می‌یابد.

۱- ادبیات نظری و تجربی

با گسترش شیوع ویروس کرونا در ایران و جهان، و تبدیل شدن آن به یک بحران بین‌المللی، به تدریج آثار و پیامدهای اقتصادی ناشی از آن زیر ذره‌بین قرار گرفت. یکی از نخستین پیامدهای شیوع ویروس کرونا، رکود شدید فعالیت‌های اقتصادی در سطح جهان بود. با این حال، رکود ناشی از شیوع کرونا با سایر رکودهای اقتصادی که در سال‌های پیشتر روی داده بود متفاوت است. یکی از تفاوت‌های موجود در زمینه رکود اقتصادی ناشی از ویروس کرونا، کانال اثرگذاری آن بر هر دو طرف عرضه و تقاضای اقتصاد است. توضیح اینکه، در مرحله اول با شیوع ویروس کرونا به دلیل سیاست‌های قرنطینه و رفت و آمد، عرضه نیروی کار کاهش یافته که این موضوع در کنار اختلال در زنجیره تأمین جهانی، شوک اولیه عرضه را به همراه داشته است. این موضوع در نمودار شماره ۱، با انتقال منحنی AS_0 به AS_1 قابل مشاهده است. در مرحله دوم به دنبال ناطمینانی از پیشرفت بیماری، عدم اطمینان در مورد سیاست‌های اقتصادی کنترل‌کننده بیماری و کاهش درآمدها (به خصوص برای کارگران غیردائم)، از یک طرف پس‌انداز احتیاطی خانوار افزایش و از طرف دیگر سرمایه‌گذاری بنگاه‌ها کاهش یافته است که این عوامل شوک تقاضا را به همراه داشته است (انتقال تقاضا از AD_0 به AD_1).

نمودار ۱- اثرات شیوع ویروس کرونا بر اضافه رفاه تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان

مأخذ: Surico & Galeotti (2020).

در مرحله سوم به دلیل کاهش تقاضای کل، بنگاه‌های اقتصادی با کاهش فروش و کمبود نقدینگی مواجه شده و این موضوع می‌تواند به ورشکستگی طیف زیادی از آنها بینجامد. لذا از این منظر شوک دوم عرضه قابل تحقق بوده و منحنی عرضه از AS_1 به AS_2

منتقل می‌شود. ادامه این چرخه، تقاضا را کاهش می‌دهد زیرا کارگرانی که شغل خود را با تعطیل شدن مشاغل از دست داده‌اند، دیگر درآمدی ندارند و بنابراین مصرف کمتری دارند. از این رو، تقاضای کل از AD1 به AD2 کاهش می‌یابد. حال اگر تقاطع AD0 و AS0 که سطح تولید را در سطح Q0 قرار داده است را تعادل اولیه اقتصاد در زمان قبل از شیوع ویروس کرونا در نظر بگیریم، بعد از شیوع این ویروس، سطح تولید به Q4 تقلیل می‌یابد [17].

در این ارتباط، کوشن و همکاران (2020) با استفاده از یک مدل خودرگرسیون برداری بیزین جهانی¹ (GBVAR) برای 5 بلوک ایالات متحده، چین، منطقه یورو (شامل آلمان، فرانسه، ایتالیا، هلند و اسپانیا)، سایر کشورهای پیشرفته (شامل استرالیا، کانادا، ژاپن، بریتانیا و سوئیس (OAE)) و سایر کشورهای در حال توسعه (شامل برزیل، هند، کره جنوبی، اندونزی و مکزیک (OEM)) به بررسی اثرات همه‌گیری ویروس کرونا بر اقتصاد و سرریز آن بین بلوک‌های مختلف پرداختند. پیامدهای اقتصادی شیوع ویروس کرونا شامل اثرات مستقیم ناشی از اقدامات قرنطینه و مدت زمان این سیاست‌ها و اثرات غیرمستقیمی است که ناشی از سرریزهای بین مناطق است. این مطالعه چهار سناریو بر اساس اثرات مستقیم در نظر گرفته و سعی می‌کند اثرات غیرمستقیم را برآورد کند. محققان چهار سناریو در مورد کاهش اولیه تولید ناخالص داخلی و شکل مقابله با آن در نظر می‌گیرند. سناریوی کمتر شدید فرض می‌کند اثرات مستقیم سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی تولید ناخالص داخلی را 2/5 درصد کاهش می‌دهد. سناریوی خیلی شدید فرض می‌کند اثرات مستقیم سیاست‌ها، تولید ناخالص داخلی را 5 درصد کاهش می‌دهد. همچنین دو شکل متفاوت درباره ثمربخشی اقدامات مهار بیماری در نظر گرفته شده است. سناریوی V شکل، یعنی یک دوره اقدامات مهار بیماری کافی است و تنها یک موج از شیوع بیماری را شاهد هستیم. سناریوی W شکل بر این فرض مبتنی است که واکسن و دارو دیرتر تولید شود و ویروس بار دیگر اوج بگیرد، بنابراین دو دوره اقدامات برای مهار بیماری لازم است. با ترکیب شدت و مدت این سناریوها چهار سناریو ایجاد می‌شود. نتایج شبیه‌سازی نشان می‌دهد در سناریو خیلی شدید و V شکل در هشت فصل اولیه بعد از شوک، تولید ناخالص داخلی بین 8/5 تا 11 درصد کاهش خواهد داشت. در مورد سناریوی کمتر شدید تقریباً اثرات نصف می‌شود. در عین حال در هر دو مورد در نهایت کاهش تولید ناخالص داخلی دوبرابر شوک اولیه است که اثر فزاینده و سرریز رکود بین مناطق را نشان می‌دهد. در سناریوی W شکل، در هر دو حالت شدید و کمتر شدید، کاهش در تولید ناخالص داخلی بیشتر بوده و زمان ماندگاری شوک و رشد منفی نیز طولانی‌تر است. چنانچه تقریباً تا انتهای سال 2020 کاهش تولید ناخالص داخلی فزاینده است. به علاوه بهبود اقتصادها نیز بسیار کندتر اتفاق می‌افتد و از پایان سال 2021، حدود 6 ماه دیرتر از سناریوی V شکل ترمیم اقتصادها آغاز می‌شود [15].

همچنین آلتیگ² و همکاران (2020) نشان داده‌اند که در ایالات متحده و بریتانیا، نااطمینانی ناشی از کرونا توانسته است تولید صنعتی را در برخی ماهها بین 12 تا 19 درصد کاهش دهد [7].

در مطالعات داخلی موسی مطلبی (1399) در مطالعه خود به برآورد آثار شیوع کووید 19 بر رشد اقتصادی کشور پرداخته است. در این راستا وی بر مبنای چهار سناریو از سناریوهای ارائه شده توسط موسسه مکنزی³ (دوره بهبود اقتصادی 7، 5، 3 و 1 ماهه) و با نسبت دادن اعدادی به درصد کاهش فعالیت‌های اقتصادی در هر سناریو، تلاش کرده میزان کاهش تولید ناخالص داخلی در هر سناریو را محاسبه کند. طبق نتایج ایشان تولید در سال 1399 با فرض ثبات سایر شرایط در بهترین سناریو رشد منفی 4/17 درصد و در بدترین سناریو رشد منفی 17/5 درصدی خواهد داشت. در دو سناریوی بینابین، رشد منفی 7/5 درصد و منفی 15/82 درصد رقم خواهد خورد.

1- Global Bayesian Vector Autoregression

2 - Altig

3- McKinsy

طاهر پور و همکاران (۱۳۹۹) به بررسی اثرات شیوع کرونا بر وضعیت بودجه دولت در سال ۱۳۹۹ پرداخته‌اند. در این مطالعه محققان بر مبنای وضعیت دو متغیر کلیدی قیمت نفت و میزان شیوع بیماری و استفاده از روش شوارتز و تحلیل ساختاری، چهار سناریو طراحی کرده‌اند و فرض شده است که میزان شیوع بیماری می‌تواند کسری بودجه را از دو مسیر کاهش درآمدهای مالیاتی و افزایش هزینه‌های حمایتی تحت تأثیر قرار دهد. در نهایت کسری بودجه سال ۱۳۹۹ در سناریوهای مختلف تخمین زده شده که در بازه ۶۴ تا ۸۳ هزار میلیارد تومان قرار گرفته است [۳].

استمرار شیوع ویروس در بلندمدت و حتی میان مدت، همچون سایر بخش‌های اقتصادی و مالی می‌تواند صندوق‌های بازنشستگی را نیز تحت‌الشعاع خود قرار داده و آن‌ها را با چالش‌ها و آسیب‌هایی مواجه سازد. آسیب‌های احتمالی ادامه این شرایط ویژه را می‌توان از دو جنبه «منابع» و «مصارف» در صندوق‌های بازنشستگی تحلیل کرد. جنبه نخست، به چالش‌هایی اشاره دارد که ممکن است جریان منابع مالی ورودی به صندوق‌های بازنشستگی را به مخاطره بیندازد. در حالی که جنبه دوم، آسیب‌هایی که ممکن است از افزایش غیرمنتظره تعهدات و مزایای پرداختی به جامعه هدف ناشی شوند را مورد بررسی قرار می‌دهد. کاهش در منابع و یا افزایش در مصارف صندوق‌ها، هر دو می‌توانند منجر به برهم خوردن تعادل منابع-مصارف و در نتیجه تضعیف پایداری مالی صندوق‌ها شوند.

شکل ۱- آثار شیوع ویروس کرونا بر روی منابع و مصارف صندوق‌های بازنشستگی

علاوه بر موارد فوق، شیوع ویروس کرونا بر دیگر متغیرهای کلان اقتصادی نیز اثرگذار بوده و پس از شیوع آن مطالعات مختلفی در زمینه نحوه و کانال‌های اثرگذاری آن بر اقتصاد صورت گرفته است. یک دسته از این مطالعات، به تأثیر شیوع کرونا بر سطح فقر و اشتغال تمرکز دارند. کانال‌های اثرگذاری شیوع این ویروس بر سطح رفاه و میزان فقر در جوامع را می‌توان در قالب دو کانال مستقیم و غیرمستقیم تقسیم‌بندی کرد. در کانال مستقیم، از یک سو، به دلیل مواجه مردم با بیماری، درآمدهای از دست رفته ناشی از بیماری افزایش می‌یابد. از سوی دیگر، با شیوع ویروس کرونا هزینه‌های بهداشتی و پیشگیری از بیماری افزایش می‌یابد و افرادی که به این بیماری دچار می‌شوند نیز هزینه‌هایی را برای درمان متقبل خواهند شد (به خصوص برای اشخاصی که از بیمه‌های اجتماعی محروم هستند) که این هزینه‌ها جزء کانال مستقیم اثرگذاری کرونا بر رفاه مردم است (طاهر پور و همکاران، ۱۴۰۰). در کانال غیر مستقیم

از یک سو شاهد شوک اشتغال و درآمد هستیم، زیرا در نتیجه عکس‌المعمل مردم به شیوع این ویروس، بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی به خصوص در بخش خرده‌فروشی، حمل و نقل و گردشگری کاهش یافته و به تبع آن، درآمدهای مردم افت داشته است. از سوی دیگر شوک قیمت مصرف‌کننده و تولیدکننده ظاهر می‌شود، زیرا از یک طرف با شیوع این ویروس و کاهش رشد جهانی و منطقه‌ای، قیمت برخی محصولات کاهش می‌یابد که این موضوع به کاهش درآمد واقعی مردم می‌انجامد. از طرف دیگر به دلیل اینکه زنجیره تأمین با اختلال مواجه می‌شود، ممکن است قیمت کالاهای تولیدی بالا رفته که این امر نیز درآمد واقعی مردم را کاهش دهد. همچنین به دلیل الزامات پیشگیرانه برای کنترل شیوع ویروس کرونا، دسترسی مردم به برخی از کالا و خدمات محدود شده که این امر نیز از کانال غیرمستقیم بر سطح رفاه مردم اثرگذار است [۱۸].

در مطالعه کوبیون و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، چگونگی اثرگذاری شیوع کرونا بر بازار کار مورد بررسی قرار گرفته است. این مطالعه نشان می‌دهد که تا هفته نخست آوریل ۲۰۲۰ حدود ۲۰ میلیون شغل در ایالات متحده آمریکا از دست رفته که بسیار بزرگتر از کل مشاغل از دست رفته در طول رکود بزرگ است. همچنین نسبت اشتغال به جمعیت (نسبتی از جمعیت بزرگسال که شغل با حقوق دارند) حدود ۷/۵ درصد کاهش یافته است [۱۰].

اوزیلی و آران^۲ (۲۰۲۰)، آسیب‌پذیری بالای اقتصاد جهانی از ویروس کرونا را ناشی از دو موضوع می‌داند. نخست اینکه شیوع ویروس باعث فاصله‌گذاری اجتماعی شد که منجر به تعطیلی بازارهای مالی، دفاتر شرکت‌ها، مشاغل و رویدادها شد. دوم اینکه نرخ شیوع نمایی که ویروس کرونا دارد، نااطمینانی درباره شدت بد بودن اوضاع را بسیار بالا برده است و این منجر به رفتار بسیار محتاطانه در مصرف و سرمایه‌گذاری بین مصرف‌کنندگان، سرمایه‌گذاران و شرکای تجاری بین‌المللی شده است [۱۶].

اتکسون^۳ (۲۰۲۰) به بررسی اثرات کرونا بر اقتصاد آمریکا پرداخته و نشان می‌دهد ۱۰ تا ۲۰ درصد مردم آمریکا از گسترش بیماری آسیب جدی خواهند دید و این موضوع یک اختلال قابل توجه در بازار کار ایجاد می‌کند. بنابراین، یک بده-بستان بین هزینه‌های سلامت و بهداشت و خسارت اقتصادی پیش روی سیاست‌گذاران است [۹]. همچنین یک طیف از ادبیات در حال رشد، به طور مشترک پویایی پاندمی و اقتصاد را برای تعیین کمیت هزینه‌های اقتصادی و فواید سیاست‌های اقتصادی مختلف مدل‌سازی کرده‌اند. [۹].

طاهریور و همکاران (۱۳۹۹)، با استفاده از یک الگوی تصحیح خطای برداری به تخمین اثرات گسترش کووید-۱۹ به بررسی اثرات همه‌گیری ویروس کرونا بر بازار کار ایران پرداختند. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که شیوع همه‌گیری منجر به وقوع پدیده کارگران دلسرد شده و نرخ مشارکت نسبت به دوره مشابه سال قبل کاهش ۳/۷ درصدی داشته است. با در نظر داشتن تغییرات فصلی بازار کار، حدود یک و نیم میلیون نفر شغل خود را در به دلیل شیوع کرونا از دست داده‌اند. همچنین حدود ۷۵۰ هزار نفر برای دریافت بیمه بیکاری ثبت نام کرده‌اند که ۶۰ درصد آنها در بخش خدمات شاغل بوده‌اند. برآوردها بیانگر آن است که در دوره مورد بررسی، به ازای هر یک نفر افزایش در تعداد مبتلایان اعلام شده، تعداد متقاضیان بیمه بیکاری ۱۰ نفر و تعداد بیکاران ۳۰ نفر افزایش یافته است. این یافته‌ها اثرگذاری سریع و شدید ویروس کرونا بر بازار کار ایران را تأیید می‌کند و ضرورت بهبود نظام رفاه اجتماعی برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر در بحران حاضر و بحران‌های آتی را آشکارتر می‌سازد [۴].

۲- روش‌شناسی تحقیق

1 - Coibion
2 - Ozili & Arun.
3 - Atkeson

پژوهش‌های علمی بر اساس هدف به سه دسته بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای تقسیم می‌شوند. در پژوهش‌های بنیادی هدف اساسی تبیین روابط بین پدیده‌ها، آزمون فرضیه‌ها و افزودن به مجموعه دانش موجود در یک زمینه خاص است. پژوهش‌های کاربردی، پژوهش‌هایی هستند که نظریه‌ها، قانون‌مندی‌ها، اصول و فنونی که در پژوهش‌های بنیادی و پایه‌ای تدوین شده است را برای حل مسائل واقعی به کار می‌گیرد. به عبارت دیگر پژوهش‌های کاربردی به سمت کاربرد علمی دانش برای رفع معضلات و مشکلات موجود هدایت می‌شوند و در این راه نیز به دانش موجود می‌افزایند [۱۸]. راهنمای (سنجش فعالیت‌های علمی، فناوریانه و نوآرانه) کلوستاد و کینیندو^۱ (۲۰۱۶) [۱۳] پژوهش توسعه‌ای را فعالیتی نظام‌مند روی دانش به دست آمده از پژوهش‌های پایه‌ای و یا کاربردی می‌داند که برای تولید یک محتوا، محصول، استقرار فرایند، سیستم یا یک خدمت جدید یا بهبود اساسی آن به کار می‌رود [۱۲]. با توجه به انواع پژوهش‌های ذکر شده، پژوهش جاری بر اساس هدف از نوع کاربردی است.

از نگاهی دیگر، می‌توان رویکردها در پژوهش علمی را به سه دسته زیر تقسیم کرد: اکتشافی، توصیفی و تبیینی (تحلیلی یا علی). هدف اصلی در پژوهش‌های اکتشافی، شناخت وضعیتی است که درباره آن آگاهی‌های لازم وجود ندارد، محدودیت جدی دارد یا موضوع بسیار پیچیده است؛ بنابراین می‌خواهد به توسعه چهارچوب نظری آن بپردازد. رویکرد توصیفی آن چه هست را توصیف و تفسیر می‌کند و به شرایط یا روابط موجود (بین متغیرها)، عقاید و فرایندهای جاری در زمان حال توجه دارد، هرچند رویدادها و آثار گذشته که به شرایط موجود مربوط می‌شوند را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. پژوهش تبیینی با فراتر رفتن از تمرکز بر یک موضوع خاص یا فراهم آوردن تصویری از آن، در پی علت‌های یک مسئله (و متغیری است که سبب تغییر متغیر دیگر می‌شود) است تا یافته‌های پژوهش قابل تعمیم باشند. در یک پژوهش علمی، استدلال استقرایی وقتی انجام می‌شود که با مشاهده پدیده‌ای، به این نتیجه‌گیری کلی یا همان فرضیه (نظریه آزموده نشده) می‌رسیم؛ سپس با استدلال قیاسی آن فرضیه را آزمون می‌کنیم. با توجه به موارد فوق باید گفت که رویکرد این پژوهش تحلیلی و با هدف کاربردی است، لذا روش تحقیق برای مقاله حاضر مبتنی بر مطالعه تطبیقی است. مطالعه تطبیقی که مبتنی بر مقایسه برای فهم شباهت‌ها و تفاوت‌ها است، یکی از قدیمی‌ترین روش‌ها در اندیشه علوم اجتماعی است. در روش تطبیقی، چند مورد که می‌توانند در قالب واحدهای کلان، میانی و خرد قرار گیرند، با هم مقایسه می‌شوند. این موارد ممکن است به لحاظ گستره و متغیرهای مربوط به آنها هویت‌های متنوعی داشته باشند و معمولاً با بزرگ شدن موارد، از حجم و تعداد آنها کاسته می‌شود [۵]. با لحاظ این نکته که مطالعات تطبیقی یکی از روش‌های تحقیق مهم در حوزه علوم اجتماعی بوده و هدف آن عبارت از مقایسه کشورها و مناطق مختلف با یکدیگر جهت ارائه توصیه سیاستی است لذا در مقاله حاضر با توجه به اهداف مد نظر، از این روش استفاده شده است.

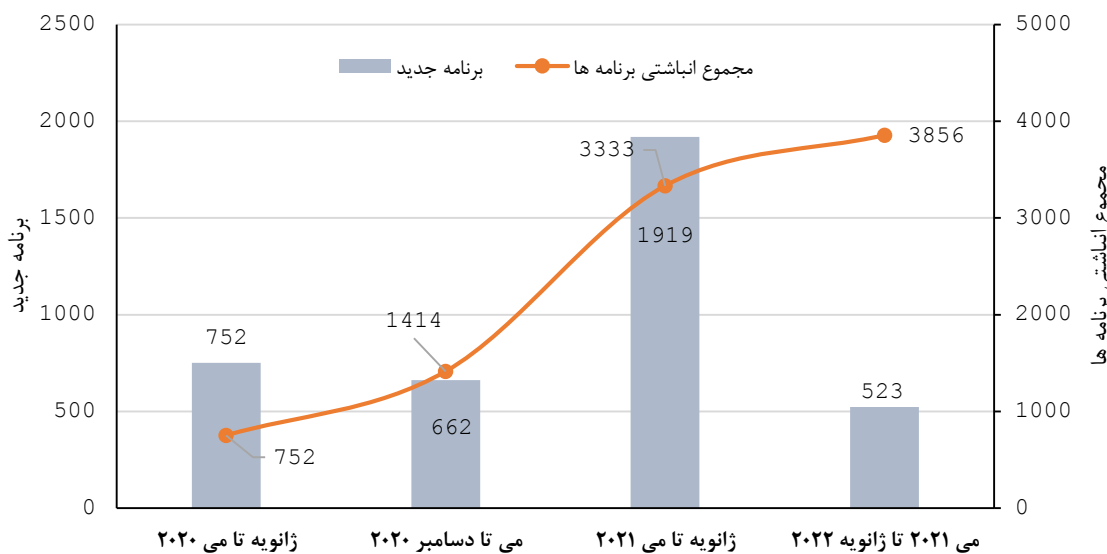
مطالعات تطبیقی برای مقایسه دو یا چند چیز با هدف کشف چیزی درباره یک یا همه چیزهایی است که با هم مقایسه می‌شوند. دو عامل مهم در مطالعات تطبیقی فضا و زمان هستند. به لحاظ مکانی، مقایسه بین کشورها امری متداول بوده بطوریکه مقایسه در داخل کشورها، با مناطق مختلف، در فرهنگ‌ها یا دولت‌ها نیز وجود داشته و بسیار سازنده است. مطالعه تطبیقی به لحاظ زمانی شامل مقایسه بازه‌های زمانی مختلف است. دو انتخاب اصلی در این نوع مطالعه، مقایسه دو مرحله در زمان (در یک بازه زمانی) یا فقط مقایسه یک چیز با گذشت زمان است، تا تأثیرات خط مشی در طول زمان متفاوت بررسی شود. با این توضیح، مقاله حاضر از مطالعه تطبیقی مبتنی بر فضا (مقایسه کشورها) بهره گرفته شده است و ده کشور (آمریکا، کانادا، برزیل، روسیه، چین، کره جنوبی، آلمان، ایتالیا، بریتانیا، ترکیه) مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

¹ - Kolstad & Kinyondo

۳- سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی کشورها در راستای تخفیف آثار شیوع ویروس و حمایت از اقشار و گروه‌های آسیب‌پذیر

اگرچه در مراحل ابتدایی شیوع ویروس کرونا به دلیل ناشناخته بودن این ویروس بسیاری از کشورها غافلگیر شدند اما با گذشت زمان و افزایش دانش در خصوص بیماری، اختراع واکسن و شناخت هرچه بیشتر شرایط جهان در دوره همه‌گیری، دولت‌ها امکان بیشتری برای به روزرسانی خود پیدا کرده و در نهایت توانستند سیاست‌ها را نیز متناسب با شرایط جدید تعدیل کنند. در این میان جوامعی که بنیه نهادی اقتصادی - اجتماعی مستحکم‌تری داشتند، توانستند با سرعت بیشتری به ترمیم خود بپردازند. این کشورها سیاست‌های مختلفی را برای حمایت از اقشار جامعه و کسب و کارها در پیش گرفتند. آمارهای بانک جهانی نشان می‌دهد که تا ژانویه ۲۰۲۲، در مجموع ۳۸۵۶ اقدام مرتبط با حمایت اجتماعی و نیروی کار توسط ۲۲۳ اقتصاد برنامه ریزی یا اجرا شده که این میزان نسبت به آخرین به روزرسانی در می ۲۰۲۱ بالغ بر ۵۲۳ مورد افزایش خالص را نشان می‌دهد.

نمودار ۲- حمایت اجتماعی و اقدامات برنامه ریزی شده/ اجرا شده مرتبط با نیروی کار در جهان

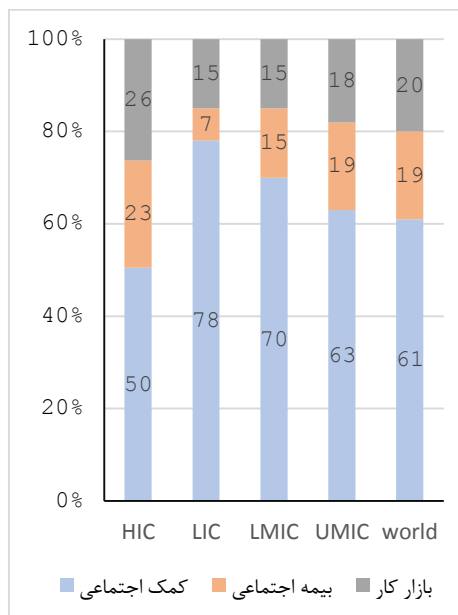
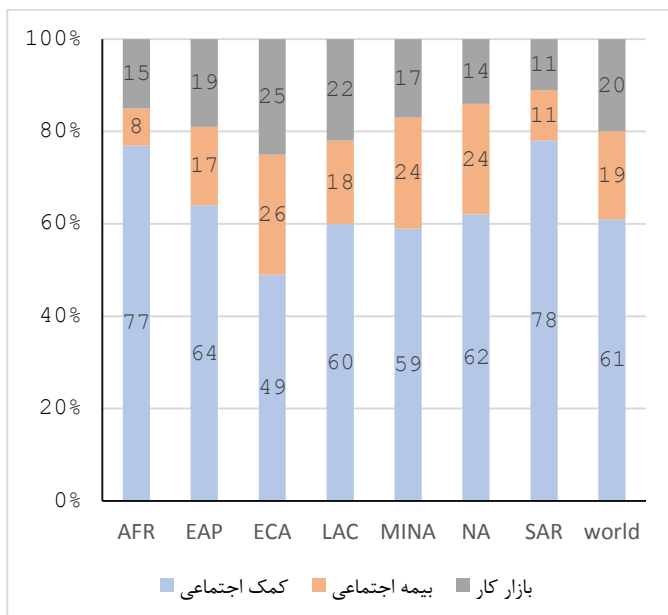

منبع: world bank, 2022

اگر اقدامات کشورها بر اساس نوع اقدام بررسی شود خواهیم دید که رایج‌ترین شکل حمایت در بین مناطق و کشورهای با درآمدی مختلف در جهان از نوع کمک‌های اجتماعی بوده که سهم بالغ بر ۶۱ درصد از کل اقدامات داشته است. پس از آن اقدامات مرتبط با بازار کار (۲۰ درصد) و بیمه‌های اجتماعی (۱۹ درصد) قرار گرفته‌اند. حتی در کشورهای پردرآمد، کمک‌های اجتماعی نیمی از اقدامات تصویب شده را تشکیل می‌دهد اما در کشورهای با درآمد کم این سهم تا ۷۸ درصد گزارش شده است. اگر کشورها براساس منطقه طبقه بندی شوند باید گفت که اوج کمک‌های اجتماعی در آسیای جنوبی و کشورهای کم درآمد بوده، جایی که کشورهای این طبقه، ۷۸ درصد از حمایت‌های خود را به صورت کمک‌های اجتماعی شکل داده‌اند.

نمودار ۳- اقدامات حمایتی کشورها به تفکیک نوع اقدام، منطقه و درآمد کشورها

منبع: world bank, 2022

طی سال‌های ۲۰۲۰-۲۰۲۱، کشورها در مجموع بیش از ۳ تریلیون دلار برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر و کسب و کارها هزینه کردند. این میزان حدود ۴/۵ برابر بیشتر از سطح تخمینی هزینه‌های حمایت اجتماعی در طول رکود بزرگ ۲۰۰۸-۲۰۰۹ است. در این بین ایالات متحده بخش عمده‌ای از هزینه‌های جهانی حمایت اجتماعی (۶۴ درصد) را به خود اختصاص داده است. بررسی هزینه‌های انجام شده به صورت سرانه نشان می‌دهد که تفاوت‌های فاحشی بین کشورها وجود دارد. توضیح اینکه کشورهای با درآمد بالا بیش از ۹۰ برابر بیشتر از کشورهای با درآمد پایین هزینه کرده‌اند؛ یعنی به ترتیب حدود ۷۱۵ دلار و ۸ دلار برای هر نفر. همچنین براساس طبقه‌بندی کشورها در مناطق مختلف، هزینه‌های سرانه از حدود ۲۸ دلار به ازای هر نفر در جنوب صحرای آفریقا تا ۴۱۳۰ دلار برای هر نفر در آمریکای شمالی متغیر است.

حجم هزینه‌های انجام شده براساس نسبی از تولید ناخالص داخلی گویای آن است که کشورها به طور متوسط ۲ درصد از تولید ناخالص داخلی را به حمایت اجتماعی کرونا اختصاص داده‌اند که این میزان در کشورهای کم درآمد حدود ۱/۳ درصد و در کشورهای درآمد بالا تا ۲/۵ درصد متغیر بوده است. بررسی‌ها ناهمگونی مشابهی در مخارج بین مناطق را نشان می‌دهند. هزینه‌های آمریکای شمالی به ۷/۴ درصد از تولید ناخالص داخلی می‌رسد، در حالی که خاورمیانه و شمال آفریقا تنها به طور متوسط ۱/۱ درصد از تولید ناخالص داخلی را به حمایت اجتماعی مرتبط با کووید اختصاص داده‌اند.

علاوه بر آسیای شرقی با خروجی ذکر شده بیش از ۳۰ درصد تولید ناخالص داخلی، سایر مناطق مانند آمریکای شمالی، آمریکای لاتین و دریای کارائیب و همچنین اروپا و آسیای مرکزی کشورهایی دارند که به عنوان یک سطح بالا، حدود ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی را هزینه کرده‌اند [۲۰].

۳-۱- سیاست‌های کشورهای منتخب

کشورهای مختلف جهان برای مقابله با پیامدهای اقتصادی شیوع ویروس کرونا، سیاست‌های اقتصادی در سطوح کلان، بنگاه و خانوار اتخاذ کرده‌اند. این سیاست‌ها مجموعه‌ای از سیاست‌های پولی و مالی و ارزی و تجاری را در برمی‌گیرد که با هدف حمایت از کسب و کارها و رفاه خانوارها صورت پذیرفته است. در اینجا، سیاست‌های کشورها در دو گروه الف) سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی و ب) سیاست‌های حمایت از خانوارها دسته‌بندی شده که سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی نیز در دو طبقه ۱- سیاست‌های پولی، ارزی و حمایت از تأمین مالی، و ۲- سیاست‌های مالی قابل بررسی است. در جداول زیر مهمترین اقدامات کشورها در قالب هریک این سیاست‌ها بیان شده است.

جدول ۱- اقدامات کشورها در قالب سیاست‌های پولی، ارزی و حمایت از تأمین مالی (سیاست‌های حمایت از کسب‌وکارها و بنگاه‌های تولیدی)

کشورها	سیاست
آمریکا	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش نرخ بهره از ۱/۵ درصد به بازه صفر تا ۰/۲۵ درصد - خرید اوراق بهادار خزانه و اوراق نمایندگی به میزان مورد نیاز - تأمین نیازهای افزایش یافته به استقراض شبانه (وام بین‌بانکی) و قراردادهای بازخرید روزانه - کاهش هزینه وام‌دهی کوتاه‌مدت فدرال رزرو به بانک‌ها و موسسات مالی به منظور تأمین نیازهای نقدینگی بانک‌ها - اعطای وام به مشاغل برای حفظ کارمندان - ارایه «تسهیلات اعتباری معامله‌گر اولیه» به منظور تأمین مالی طیف وسیعی از اوراق سرمایه‌گذاری. - ارایه طرح «تسهیلات اوراق مبتنی بر دارایی» به منظور حمایت از انتشار اوراق مبتنی بر دارایی - کاهش هزینه‌های خطوط فعلی معاوضه (سوآپ) ارزی با بانک‌های مرکزی بزرگ و افزایش سررسید آن در فارکس - ارایه وام «تسهیلات اعتباری بازار ثانویه اوراق شرکتی» به منظور تأمین نقدینگی و نقدشوندگی اوراق قرضه شرکتی منتشر شده
کانادا	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش نرخ بهره وام بین‌بانکی از ۱/۷۵ درصد به ۰/۷۵ درصد - گسترش برنامه بازخرید اوراق قرضه برای همه سرسیدها - راه‌اندازی تسهیلات خرید ضمانت بانکی - حمایت از بازار اوراق رهنی کانادا از طریق خرید این اوراق در بازار ثانویه اوراق رهنی - اعلام افزایش در سقف استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی با ارایه وثایق، از ۲۵۰ میلیون دلار به ۱۰۰۰ میلیون دلار - اعلام راه‌اندازی تسهیلات تأمین نقدینگی وثیقه‌ای در راستای تأمین نیازهای موقتی موقت - فراهم‌سازی ترتیبات خطوط اعتباری سوآپ دلار با بانک‌های مرکزی ژاپن، منطقه یورو، بریتانیا، ایالات متحده آمریکا
برزیل	<ul style="list-style-type: none"> - اعلام برنامه حراج همزمان اوراق بهادار دولتی توسط خزانه‌داری ملی به منظور کنترل فشار افزایش نرخ بهره در بازار آتی - کاهش ۱/۲۵ درصدی نرخ بهره توسط بانک مرکزی به حداقل نرخ بهره تاریخی برزیل (یعنی ۳ درصد) - انجام مجموعه اقدامات در نظام تأمین مالی به منظور افزایش نقدینگی، شامل کاهش الزامات ذخایر از ۲۵ به ۱۷ درصد و کاهش الزامات سپر سرمایه و مقررات تأمین مالی - قبول اوراق قرضه شرکت‌ها به عنوان وثیقه توسط بانک مرکزی به منظور ارایه خط اعتباری به موسسات مالی - گسترش خطوط اعتباری توسط بانک‌های دولتی برای بنگاه‌ها و خانوار به میزان بیش از ۳ درصد GDP - ایجاد خط اعتباری برای پوشش هزینه‌های حقوق و دستمزد بنگاه‌ها به میزان ۰/۵ درصد GDP - توافق قرارداد سوآپ ارزی بانک مرکزی برزیل و فدرال رزرو آمریکا برای ایجاد خط معاوضه ۶۰ میلیارد - کاهش ۳۳ درصدی نرخ ارز در نیمه فوریه ۲۰۲۰ در مقایسه با پایان ۲۰۱۹ - دخالت چندین باره بانک مرکزی برزیل در بازار آتی و آتی ارز به میزان ۳۶/۵ میلیارد دلار (۱۰ درصد از ذخایر ارزی)
روسیه	<ul style="list-style-type: none"> - کاهش ۰/۵ درصدی نرخ بهره از ۶ به ۵/۵ درصد توسط بانک مرکزی در ۲۴ آوریل ۲۰۲۰ - ارایه تسهیلات به SME ها توسط بانک مرکزی روسیه به مبلغ ۵۰۰ میلیارد روبل

<ul style="list-style-type: none"> - کاهش سهم صندوق بیمه سپرده از ۰/۱۵ به ۰/۱ درصد تا آخر سال ۲۰۲۰ - سهل‌گیری موقتی بانک مرکزی روسیه در خصوص قوانین نظارتی برای بانک‌های کمک‌کننده به شرکت‌ها - کاهش نرخ بهره تسهیلات حمایتی بانک مرکزی به SME ها از ۴ درصد به ۳/۵ درصد مشروط به حفظ اشتغال کارکنان - موافقت بانک مرکزی در خصوص سهل‌گیری در رعایت مقررات بانکی توسط بانک‌ها - موافقت پارلمان با تعویق شش‌ماهه وام‌های شهروندان و SME ها - عدم احتساب زیان در صورت‌های مالی بانک‌ها در خصوص معوقات بانکی تا ۳۰ سپتامبر ۲۰۲۰ - فروش ذخایر ارزی از محل صندوق رفاه ملی در ۱۰ مارس ۲۰۲۰ - تعدیل ارقام مصوب خرید درآمدهای ارزی حاصل از فروش نفت توسط بانک دولتی اسپر روسیه 	<p>چین</p> <ul style="list-style-type: none"> - تزریق نقدینگی به میزان ۳/۳۳ تریلیون یوان به نظام بانکی از طریق عملیات بازار باز - کاهش نرخ بهره بازخرید ۷ روزه و ۱۴ روزه به ترتیب به میزان ۰/۳ و ۰/۱ درصد - گسترش تسهیلات تنزیل مجدد با نرخ بهره پایین به میزان ۱/۸ تریلیون یوان برای حمایت از تولیدکنندگان تجهیزات پزشکی - کاهش نرخ بهره میان‌مدت تسهیلات یکساله و نرخ هدف تسهیلات میان‌مدت به ترتیب به میزان ۰/۳ و ۰/۲ درصد - تصویب وام‌های تنزیل مجدد به میزان ۵۰۰ میلیون یوان در ۲۵ فوریه ۲۰۲۰ و یک تریلیون یوان برای حمایت از SME ها - کاهش نرخ ذخیره قانونی و الزامات ذخایر بانکی برای موسسات مالی به منظور آرایه وام به میزان ۳۰۰ میلیارد یوان به SME ها - کاهش نرخ بهره ذخایر اضافی از ۰/۷۲ به ۰/۳۵ درصد - کاهش نرخ بازخرید ذخایر به میزان ۰/۵ تا یک درصد برای بانک‌های بزرگ و متوسط - گسترش تسهیلات اعتباری به میزان ۳۵۰ میلیارد یوان برای بانک‌هایی حامی کسب‌وکارهای خرد و کارآفرینان - امهال وام‌های غیرجاری و کاهش نرخ ذخایر مطالبات غیرجاری - انتشار اوراق قرضه توسط بانک توسعه چین به میزان ۱۳۵ میلیارد یوان برای تأمین مالی SME های متاثر از شیوع کرونا - افزایش ۲۵ درصدی سقف تأمین مالی برون مرزی بانک‌ها، موسسات غیربانکی و بنگاه‌ها
<ul style="list-style-type: none"> - کاهش نرخ بهره پایه از ۱۷ مارس ۲۰۲۰، از ۱/۲۵ درصد به ۰/۷۵ درصد - ایجاد مقدار نامحدود نقدینگی از طریق عملیات بازار باز - خرید اوراق بهادار خزانه‌داری کره به میزان ۱/۵ تریلیون وون - افزایش سقف تسهیلات قابل دریافت بانک‌ها از بانک کره به میزان ۵ تریلیون وون (حدود ۰/۲۶ درصد GDP) - افتتاح خط معاوضه (سوآپ) دوجانبه ۶۰ میلیارد دلاری با فدرال رزرو ایالات متحده به منظور ایجاد ثبات بازار ارز - تعلیق موقت مالیات ۰/۱ درصدی بر تعهدات ارزی غیرسپرده‌های مؤسسات مالی - افزایش سقف هجینگ در بازار پیمان‌های آتی ارز به ۵۰ درصد سرمایه بانک‌های داخلی و ۲۵۰ درصد برای بانک‌های خارجی - کاهش موقت حداقل نسبت پوشش نقدینگی ارزی برای بانک‌ها از ۸۰ درصد به ۷۰ درصد 	<p>آلمان</p> <ul style="list-style-type: none"> - خرید دارایی‌های اضافی به میزان ۱۲۰ میلیارد یورو تا پایان سال ۲۰۲۰ - خرید ۷۵۰ میلیارد یورو دارایی‌های اضافی بخش‌های خصوصی و عمومی - گسترش دامنه دارایی‌های واجد شرایط تحت برنامه خرید بخش شرکتی و آسان‌تر کردن استانداردهای وثیقه‌ای برای عملیات تأمین مالی مجدد در منطقه یورو - کاهش نسبت سپر سرمایه ضدچرخه‌ای بانک‌ها از ۰/۲۵ درصد به صفر - تخصیص ۱۰۰ میلیارد یورو برای تأمین مالی مجدد نیازهای نقدینگی کوتاه‌مدت شرکت‌ها به واسطه بانک توسعه عمومی (KfW) - تخصیص ۱۰۰ میلیارد یورو به صندوق ثبات مالی جهت خرید سهام شرکت‌های بزرگ آسیب‌دیده از کرونا
<p>ایتالیا</p> <ul style="list-style-type: none"> - ضمانت دولت در مورد وام به SME ها - مشوق‌های تعویق مالیاتی برای شرکت‌های مالی و غیرمالی 	

	<p>- تمدید مهلت قانونی برای بازپرداخت وام برای برخی از خانوارها و SMEها، از جمله در وام‌های رهنی و اضافه برداشت‌ها</p> <p>- ضمانت ۰/۵ میلیارد یورویی دولت به بانک توسعه ایالتی برای تأمین نقدینگی بانک‌ها برای تأمین مالی شرکت‌های متوسط و بزرگ</p>
بریتانیا	<p>- خرید اوراق قرضه دولت و اوراق قرضه شرکت‌های غیرمالی بخش خصوصی توسط بانک مرکزی بریتانیا به میزان ۲۰۰ میلیارد پوند</p> <p>- کاهش نرخ بهره بانکی از ۱/۶۵ درصد به ۱ درصد</p> <p>- معرفی طرح جدید تأمین مالی مجدد به منظور کاهش نرخ بهره و آرایه مشوق‌های دیگر برای وام‌دهی بانک‌ها به بخش حقیقی اقتصاد</p> <p>- موافقت خزانه‌داری ملکه و بانک مرکزی انگلستان در خصوص افزایش موقتی سقف حساب بدهکاری دولت نزد بانک مرکزی به منظور تأمین نقدینگی و دیگر کارهای مورد نیاز</p> <p>- راه‌اندازی خط سوآپ ارزی براساس دلار آمریکا با بانک‌های مرکزی کانادا، ژاپن، منطقه یورو، ایالات متحده آمریکا و سوئیس</p> <p>- راه‌اندازی طرح تأمین مالی مشترک توسط بانک انگلستان تحت عنوان «طرح وام‌دهی به کسب‌وکارهای متوقف‌شده توسط کرونا» به میزان حدود ۳۳۰ میلیارد پوند تسهیلات و ضمانت تسهیلات بانکی برای کسب‌وکارها (۱۵ درصد از GDP).</p> <p>- فعال کردن تسهیلات بازخرید بانک‌ها به منظور تسهیل نقدینگی</p> <p>- کاهش نرخ «سپر مالی ضدچرخه تجاری» از ۲ درصد به صفر درصد به مدت ۱۲ ماه</p> <p>- توقف پرداخت سود سهام، توقف بازخرید سهام تا پایان ۲۰۲۰، لغو پرداخت سود تقسیمی سال ۲۰۱۹ سهام ممتاز و پاداش نقدی کارکنان توسط سازمان تنظیم مقررات احتیاطی</p> <p>- کاهش نسبت الزامات سرمایه در معرض ریسک بازار موسسات مالی</p>
ترکیه	<p>- کاهش نرخ بهره بانکی از ۱۰/۷۵ درصد به ۹/۷۵ درصد</p> <p>- آرایه تسهیلات در بازار بین بانکی به‌منظور تأمین بدون محدودیت نقدینگی اقتصاد توسط بانک‌ها</p> <p>- افزایش سقف حجم خرید اوراق بدهی، از دولت توسط بانک‌ها در چارچوب عملیات بازار باز</p> <p>- کاهش ۵ درصدی استاندارد «نسبت ذخایر ارزی» برای بانک‌هایی اجرا کننده سیاست‌های افزایش عرضه اعتبار بانک مرکزی</p> <p>- افزایش تخفیف در هزینه‌های بهره‌ای صادرکنندگان و خدمات ارزآور، در چارچوب طرح «تخفیف مجدد اعتبار»</p> <p>- اعلام پذیرش اوراق بهادار دولتی و شرکت‌ها به‌عنوان وثیقه توسط بانک مرکزی ترکیه به منظور آرایه وام ۹۱ روزه به بانک‌ها</p> <p>- افزایش نسبت «ارزش وام به وثیقه» از ۸۰ درصد به ۹۰ درصد در وام‌های رهنی</p> <p>- کاهش نسبت حداقل پیش‌پرداخت، در کارت‌های اعتباری از ۳۰ درصد به ۲۰ درصد</p> <p>- تعویق بازپرداخت اعتبارات کارت‌های اعتباری تا دسامبر ۲۰۲۰</p> <p>- اعمال ممنوعیت فروش استقراضی برای کنترل نوسانات قیمت در بازار سرمایه ترکیه</p> <p>- لغو محدودیت بازخرید اوراق بهادار توسط ناشر اوراق</p> <p>- کاهش دامنه‌های نوسان قیمت سهام و اوراق بهادار</p> <p>- انعطاف‌پذیری بیشتر در میزان «حساب ودیعه» (مارجین) معاملات اوراق مالی</p>

جدول ۲- اقدامات کشورها در قالب سیاست‌های مالی (سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی)

کشورها	سیاست
آمریکا	<p>- آرایه مشوق‌های و کمک‌های مالی به شرکت‌ها برای حفظ کارمندان با پرداخت حقوق و دستمزد</p> <p>- آرایه بودجه اضافی به بیمارستان‌ها و زیرساخت‌های مراقبت‌های بهداشتی</p> <p>- کمک بلاعوض به ایالت‌ها و دولت‌های محلی</p> <p>- تعویق تعهدات مالیاتی در حقوق و دستمزد</p>
کانادا	<p>- افزایش اعتبار مالیاتی برای مالیات بر فروش کالاها و خدمات و صندوق حمایت از جامعه بومی، مبتنی بر تمایزات جدید</p>

<p>- تخصیص حدود ۸۵ میلیارد دلار (۳/۷ درصد GDP) برای حمایت مستقیم کسب و کارها، شامل تعویق مالیات شرکتها، مالیات بر فروش و پرداخت یارانه دستمزد - پرداخت یارانه به کارفرمایان بخش خصوصی معادل ۷۵ درصد دستمزد کارکنان</p>	
<p>- سیاستهای حمایت از اشتغال شامل پرداخت غرامت برای کارکنان - معافیت مالیاتی موقتی و ارایه خط اعتباری برای شرکت‌های حفظ کننده سطح اشتغال - کاهش مالیات بر واردات ملزومات پزشکی - مساعدت مالی دولت فدرال از دولت‌ها و شهرداری‌ها به وسیله توقف موقتی پرداخت بدهی، مذاکره مجدد در خصوص بدهی و ارایه ضمانت دولتی برای حمایت‌های اعتباری از کسب و کارهای آسیب دیده</p>	برزیل
<p>- پرداخت یارانه نرخ بهره به SMEها و کارآفرینان - تعویق پرداخت انواع مالیات بنگاه‌های آسیب دیده - تعویق پرداخت اجاره بهای کلیه املاک دولتی تا پایان سال ۲۰۲۰ و بخشش اجاره بهای املاک دولت فدرال برای SMEها - کمک بودجه‌ای برای SMEهای متأثر از کرونا به منظور پرداخت حداقل حقوق کارکنان به مدت دو ماه - پرداخت وام با نرخ بهره صفر درصد به مدت شش ماه برای صنایع متأثر از کرونا، به منظور پرداخت دستمزد کارکنان - صفر شدن تعرفه و مالیات بر واردات کالاهای دارویی، تجهیزات پزشکی و بهداشتی - ارایه ضمانت دولتی به وام‌های پرداخت شده به SMEها و صنایع آسیب دیده از کرونا</p>	روسیه
<p>- تجدید وام‌ها بدون بازپرداخت و استمهال وام‌های بانکی صنایع و کسب و کارها - معافیت بنگاه‌های کوچک و متوسط از پرداخت حق بیمه کارفرما (شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار) - کاهش ۵۰ درصدی حق بیمه سهم کارفرما (شامل حق بیمه بازنشستگی، بیکاری و حوادث ناشی از کار) برای بنگاه‌های بزرگ - تعویق پرداخت حق بیمه کارفرما را تا شش ماه برای شرکت‌های متأثر از شیوع کرونا - کاهش مالیات بر ارزش افزوده دلال‌های خودروهای دست دوم به میزان ۰/۵ درصد تا اول می ۲۰۲۳ - تعلیق دریافت انواع هزینه‌های اداری و دفتری از کسب و کارهای کوچک و متوسط، شامل انواع هزینه‌های مرتبط با عوارض جاده‌ای و معابر، عوارض فاضلاب و پسماند - تعویق پرداخت مالیات شرکت‌های کوچک و متوسط آسیب دیده از کرونا تا سه ماه - پرداخت کمک هزینه به کسب و کارها جهت پرداخت دستمزد کارکنان</p>	چین
<p>- ارایه وام و ضمانت نامه برای فعالیت تجاری و پشتیبانی از دستمزد و اجاره کسب و کارهای کوچک - کاهش مالیات بر ارزش افزوده برای افراد خوداشتغال - تعویق پرداخت مالیات شامل طیف گسترده‌ای از مالیات‌های مشاغل کوچک و افراد خود اشتغال در بخش‌های پزشکی، گردشگری، ساخت، مهمانداری</p>	کره جنوبی
<p>- کمک بلاعوض ۵۰ میلیارد یورویی به صاحبان مشاغل کوچک و افراد خود اشتغال آسیب دیده از کرونا - تعویق مالیاتی بدون بهره تا پایان سال برای صاحبان مشاغل کوچک و افراد خود اشتغال - گسترش حجم دسترسی به ضمانت وام‌های عمومی برای بنگاه‌ها تا حداقل ۸۲۲ میلیارد یورو (حدود ۲۴ درصد GDP)</p>	آلمان
<p>- در نظر گرفتن ۵/۱ میلیارد یورو برای اقدامات مربوط به حمایت اعتباری با هدف در دسترس قرار دادن حدود ۳۵۰ میلیارد یورو از نقدینگی (معادل ۲۰ درصد از تولید ناخالص داخلی) برای مشاغل و خانوارها - در نظر گرفتن ۶/۴ میلیارد یورو برای حمایت از مشاغل، از جمله تعویق پرداخت مالیات و قبوض تسهیلات رفاهی شهرداری‌ها</p>	ایتالیا
<p>- تخصیص ۲۷ میلیارد پوند برای حمایت از کسب و کارها شامل مواردی همچون حذف موقتی مالیات بر دارایی، کمک مستقیم به بنگاه‌های کوچک و بنگاه‌های آسیب دیده از شیوع کرونا متحمل شده‌اند و پرداخت جبرانی برای مرخصی استعلاجی کارکنان - راه‌اندازی سه طرح مجزای اعتباری به منظور افزایش دسترسی کسب و کارها به اعتبارات</p>	بریتانیا

<p>- ارایه ضمانت ۱۰۰ درصدی دولت، توسط بونس بانک برای وام‌های بنگاه‌های SME</p> <p>- اعلام طرح حفظ شغل ویروس کرونا (امکان درخواست کارفرمایان از دولت برای پرداخت ۸۰ درصد حقوق کارکنان تا ماهانه ۲۵۰۰ پوند در صورت حفظ نیروی کار به مدت سه ماه)</p> <p>- تعویق پرداخت مالیات بر ارزش افزوده برای فصل دوم سال ۲۰۲۰ تا پایان سال ۲۰۲۰</p> <p>- تعویق پرداخت مالیات بر درآمد اشخاص خوداشتغال تا شش ماه</p> <p>- پرداخت ۸۰ درصد درآمد کارگران خوداشتغال و کارمندانی که به اجبار مرخصی گرفته‌اند، به میزان حداکثر ماهانه ۲۵۰۰ پوند برای هر شخص برای مدت سه ماه</p> <p>- تخصیص یک میلیارد پوند به منظور حمایت از نوآوری و توسعه بنگاه‌ها در قالب کمک‌های مالی قابل تبدیل به وام</p> <p>- تخصیص ۱۵۰ میلیون پوند به منظور حمایت از اقدامات بین‌المللی مقابله با شیوع کرونا</p>	
<p>- کاهش و تعویق مالیات‌ها برای صنایع آسیب دیده (به ویژه گردشگری)</p> <p>- پشتیبانی مستقیم از شرکت هواپیمایی ترکیه و سایر نهادهای آسیب دیده</p> <p>- تمدید مهلت تشکیل پرونده مالیات بر درآمد شخصی و شرکت‌ها</p> <p>- تعویق حق بیمه تامین اجتماعی به مدت شش ماه برای صنایع خرده فروشی، آهن و فولاد، مراکز خرید، خودرو، سرگرمی و تفریحی، مشاغل غذایی و آشامیدنی، منسوجات و بنگاه‌های سازمان دهنده رویدادهای گروهی</p> <p>- تعویق سهم مالیات بر ارزش افزوده بنگاه‌های منتخب برای سه ماه آوریل، می و ژوئن به مدت ۶ ماه</p> <p>- پرداخت کمک هزینه تامین مالی به صادرکنندگان برای حفظ ظرفیت در طول فروکش کردن بحران</p> <p>- اعطای وام سرمایه در گردش زیر حد ۲۵۰۰۰ لیر با سررسید ۳۶ ماهه، به بنگاه‌ها مشروط بر حفظ سطح فعلی اشتغال</p> <p>- اعطای کارت اعتباری تجارت-صنعت با حداکثر ۲۵۰۰۰ لیر اعتبار در دسترس صنعتگران و تجار کوچک آسیب دیده</p> <p>- تعویق حداقل سه ماه پرداخت بدهی SMEها (اصل و بهره) توسط بانک‌ها</p> <p>- افزایش محدودیت اعطای وام به SMEها را از ۳/۸ میلیارد به ۷/۷ میلیارد دلار توسط صندوق تضمین اعتبار</p>	<p>ترکیه</p>

جدول ۳- اقدامات کشورها در قالب سیاست‌های حمایت از خانوارها

سیاست	کشورها
<p>- اختصاص ۸/۳ میلیارد دلار به «قانون اختصاص اعتبارهای تکمیلی و پاسخگویی به کروناویروس» و ۱۰۴ میلیارد دلار به «قانون واکنش اول خانواده‌ها به کروناویروس» جهت مراقبت‌های بهداشتی، مرخصی‌های استعلاجی، وام‌های کسب و کارهای کوچک و کمک‌های بین‌المللی</p> <p>- اختصاص ۳۰۱ میلیارد دلار برای پرداخت مستقیم ۱۲۰۰ دلار به هر فرد بزرگسال و ۵۰۰ دلار به هر کودک در خانوارهای آسیب‌پذیر</p> <p>- اختصاص ۲۵۰ میلیارد دلار برای پرداخت بیمه بیکاری به میزان هر هفته ۶۰۰ دلار</p> <p>- تعویق بازپرداخت وام دانشجویی فدرال به مدت ۶۰</p> <p>- تعویق مهلت تشکیل پرونده برای مالیات اشخاص</p>	<p>آمریکا</p>
<p>- اختصاص ۱/۱۲ میلیارد دلار برای نظام سلامت در راستای حمایت از افزایش آزمایش‌های پزشکی، توسعه واکسن، عرضه تجهیزات پزشکی و حمایت‌های گسترده از جوامع بومی</p> <p>- افزایش اعتبار مالیاتی برای درآمد حاصل از مراقبت از کودکان</p> <p>- در نظر گرفتن حدود ۵۲ میلیارد دلار (۲/۳ درصد GDP) برای کمک مستقیم به خانوارها در قالب برنامه مزایای واکنش اضطراری کانادا</p>	<p>کانادا</p>

<p>برزیل</p> <p>- حمایت درآمدي موقتي از اقشار آسیب‌پذیر شامل گسترش دامنه پوشش برنامه «کیف خانوادگی» به بیش از یک میلیون مشمول، پرداخت نقدي به کارگران بخش غیررسمی که بیکار شده‌اند و پرداخت نقدي مضاعف در قالب پاداش به کارگران با درآمد پایین</p> <p>- پرداخت بودجه مضاعف از سوی دولت فدرال به دولت‌های ایالتی به منظور حمایت از هزینه‌های بهداشتی و سپر مالی برای مقابله با کاهش درآمد دولت‌های ایالتی</p>
<p>روسیه</p> <p>- افزایش پرداخت جبرانی به کارکنان بخش پزشکی و بهداشتی</p> <p>- پرداخت حداقل دستمزد تا پایان سال ۲۰۲۰ برای اشخاص تحت قرنطینه و اشخاص بیکار شده ناشی از ابتلاء به ویروس کرونا</p> <p>- پرداخت مزایای بیکاری به میزان حداقل دستمزد برای سه ماه برای اشخاص بیکار</p> <p>- پرداخت کمک نقدي به صورت یکجا به خانواده‌های دارای فرزندان صفر تا ۳ ساله هستند و حایز شرایط دریافت سرمایه باروری</p> <p>- پرداخت کمک نقدي از محل سرمایه باروری برای اشخاص دارای فرزند تا سه ساله و آسیب دیده از کرونا</p>
<p>چین</p> <p>- پرداخت هزینه اجاره خانه‌های مسکونی و شرکت‌ها در برخی از شهرها توسط دولت</p> <p>- افزایش دوبرابری یارانه قیمت برای کالاهای لحاظ شده در شاخص قیمت مصرف‌کننده</p> <p>- گسترش یارانه‌های رفاه اجتماعی به اشخاص متأثر از شیوع ویروس کرونا</p> <p>- تضمین موقتي پرداخت مقرری ماهانه برای کارگران مهاجر</p> <p>- گسترش یارانه و معافیت مالیاتی برای خرید خودروهای سبز (خودروهای هیبریدی و برقی) به مدت دو سال</p> <p>- ارایه کمک‌های بهداشتی، خدمات پزشکی، ماسک و تجهیزات پزشکی توسط دولت و مردم به استان‌های قرنطینه شده</p> <p>ساخت دو بیمارستان و چندین آزمایشگاه برای تست ویروس کرونای اشخاص</p>
<p>کره جنوبی</p> <p>- تخصیص بودجه به مراقبت‌های بهداشتی از جمله اقدامات پیشگیری، آزمایش و هزینه‌های درمانی و حمایت از موسسات پزشکی</p> <p>- تخصیص بودجه به خانوارها به منظور پرداخت بلاعوض به خانوارهای قرنطینه شده، ارایه کوپن‌های مصرفی برای خانوادهاي کم درآمد و پشتیبانی اضطراری از خانواده</p> <p>- تخصیص بودجه به منظور پشتیبانی از حفظ اشتغال</p> <p>- تخصیص بودجه به اقدامات در سطح جوامع محلی به منظور ارایه گواهینامه‌های هدیه محلی و کمک‌های دولت محلی برای پاسخگویی به هزینه‌های زندگی افراد محلی</p> <p>- تخصیص بودجه برای اقدامات حمایت درآمدی شامل کاهش مالیات بر مصرف برای خرید از دستگاه‌های فروشنده خودکار</p>
<p>آلمان</p> <p>- تأمین هزینه تجهیزات بهداشتی، افزایش ظرفیت بیمارستان‌ها و تحقیق و توسعه (تولید واکسن)</p> <p>- دسترسی گسترده به یارانه کار کوتاه‌مدت به منظور حفظ شغل و درآمد کارگران</p> <p>- گسترش مزایای مراقبت از کودکان برای والدین کم‌درآمد</p> <p>- دسترسی آسان‌تر به حداقل درآمد پایه برای افرادی خود اشتغال</p>
<p>ایتالیا</p> <p>- بودجه ۳/۲ میلیارد یورویی برای تقویت نظام مراقبت‌های بهداشتی ایتالیا و حفاظت از شهروندان</p> <p>- بودجه ۱۰/۳ میلیارد یورویی برای اقدامات مربوط به حفظ شغل و حمایت از کارگران بیکار شده و اشخاص خوداشتغال</p>
<p>بریتانیا</p> <p>- تخصیص بودجه مضاعف به میزان ۱۴/۷ میلیارد پوند برای اداره خدمات بهداشت ملی، خدمات عمومی و خیریه‌ها</p> <p>- تخصیص ۶/۲ میلیارد پوند، برای خدمات بهداشت ملی و دیگر خدمات عمومی برای مقابله با ویروس کرونا</p> <p>- افزایش ظرفیت روزانه تست‌گیری از اشخاص به میزان ۲۰۰ هزار تست در روز</p> <p>- تقویت شبکه تأمین اجتماعی به وسیله افزایش پرداخت‌ها تحت طرح اعتبار جهانی و گسترش سایر مزایای تأمین اجتماعی</p> <p>برای حمایت از اقشار آسیب‌پذیر به میزان ۷ میلیارد پوند</p> <p>- اختصاص کمک هزینه برای اشخاص خوداشتغال به میزان ۸۰ درصد متوسط درآمد سه‌ساله اخیر (به میزان ۱۰ میلیارد پوند معادل ۰/۵ درصد تولید ناخالص داخلی)</p> <p>- تأمین هزینه‌های حقوق بیمار دو میلیون SME توسط دولت با بودجه ۲ میلیارد پوندی</p>

ترکیه	
	<ul style="list-style-type: none"> - افزایش حداقل حقوق بازنشستگی ماهیانه از ۱۰۰۰ لیر به ۱۵۰۰ لیر - تسهیل قوانین و الزامات کار پاره‌وقت از جمله کاهش حداقل بازه زمانی قرارداد - در نظر گرفتن بودجه مکمل ۲ میلیارد لیری (معادل ۳۰۸ میلیون دلار) برای کمک به خانوارهای نیازمند - پرداخت پاداش تعطیلات بازنشستگان در آپریل به جای ماه ژوئن - تسهیل و تشویق دورکاری و انعطاف در حضور کارکنان در بخش‌های خصوصی و دولتی

۳-۲- اقدامات ایران در راستای تقلیل اثرات شیوع ویروس کرونا بر اقتصاد

همزمان با سایر کشورها، در ایران نیز اقداماتی جهت تخفیف آثار شیوع ویروس کرونا بر کسب و کارها و خانوارها اجرا شد. در خصوص سیاست‌های پولی، ارزی و حمایت از تأمین مالی اقدامات زیر قابل ذکر است.

- ۱- تصویب اعطای تسهیلات دو ساله بانکی با نرخ ترجیحی ۱۲ درصد، تا سقف ۷۵۰ هزار میلیارد ریال. طبق مصوبه، این تسهیلات به واحدهای آسیب دیده که اشتغال خود را حفظ کرده‌اند، پرداخت شد. بازپرداخت اقساط این تسهیلات، دو ساله بوده و برای شروع بازپرداخت اقساط، تنفس چند ماهه در نظر گرفته شد. این تسهیلات از محل بودجه عمومی نبوده بلکه ۵۰ هزار میلیارد تومان از منابع داخلی بانک‌ها و بخشی نیز از کاهش ذخیره قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی تأمین گردید. ترکیب تسهیلات اعطایی به این صورت بوده که ۲۶ هزار میلیارد تومان از تسهیلات برای خریدهای اعتباری خانوارها برای افزایش تقاضا، ۴۴ هزار میلیارد برای کسب‌وکارها و ۵ هزار میلیارد تومان نیز برای بنگاه‌های بزرگ‌تر اختصاص داده شد.
- ۲- تعویق سه‌ماهه بازپرداخت اقساط تسهیلات اعطاشده به ۱۴ رسته شغلی آسیب‌پذیر شامل ۵۵۰ زیررسته.
- ۳- تعویق سه‌ماهه بازپرداخت اقساط تسهیلات قرض‌الحسنه.

سیاست‌ها مالی ایران نیز به صورت زیر اعلام شد:

- ۱- تعویق ارایه اظهارنامه‌های مالیات بر ارزش‌افزوده برای سه ماه که حدود ۷ درصد تولید ناخالص داخلی کشور بود.
- ۲- تخفیف مالیاتی برای مالیات سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ و واحدهای تولیدی که میزان اشتغال نیروی کار خود را در سال ۱۳۹۹ حفظ یا افزایش داده بودند.
- ۳- رؤسای سازمان‌های امور مالیاتی کشور به منظور بخشش جرایم مالیاتی در بخش تولیدی تا سقف ۹۰ درصد و در بخش‌های غیرتولیدی تا سقف ۸۰ درصد، اختیار داشتند.
- ۴- امهال سه ماهه در پرداخت حق بیمه تأمین اجتماعی. این اقدام بار مالی ۲۰ هزار میلیارد ریالی به سازمان تأمین اجتماعی وارد کرده است اما برای کاهش خسارت به مردم، این حمایت از واحدهای تولیدی و اصناف در حال انجام است.
- ۵- بازرسی احراز اشتغال قالیبافان، کارگران ساختمانی و سایر بیمه شدگان خاص تا پایان فروردین ماه ۱۳۹۹ تعلیق شد.
- ۶- حدود ۱۱۰ میلیارد تومان یارانه حمایتی به ۱۴۵ تعاونی تولیدکننده ماسک، مواد ضدعفونی‌کننده و دستکش اعطا شد.

در زمینه اقدامات ایران در قالب سیاست‌های حمایت از خانوارها نیز موارد زیر قابل ذکر است:

- ۱- تشکیل شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی به تفکیک استان‌ها به منظور هماهنگی حمایت‌ها. استانداران مکلف شدند ضمن تشکیل کمیته استانی شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی، با دعوت از نهادهای عمومی و موسسات مردمی و خیریه‌ها و سازمانهای ذیربط، میزان ظرفیت و توانمندی آنان را برای حمایت از اقشار ضعیف و نیازمند استان مربوطه ظرف مدت ۱۰ روز به وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی اعلام نمایند.

۲- پرداخت مبلغ ۲۰۰ الی ۶۰۰ هزار تومان به یک میلیون خانوار با جمعیت سه میلیون نفر که عضو کارمند یا بازنشسته نداشته و تحت پوشش بیمه یا نهادهای حمایتی هم نیستند (ماهانه ۳۵۰ میلیارد تومان به این بند اختصاص یافت). میزان کمک بین ۲۰۰ هزار تا ۶۰۰ هزار تومان بسته به بعد خانوار به این ترتیب که خانوار یک نفره ۲۰۰ هزار تومان، دو نفره ۳۰۰ هزار تومان، سه نفره ۴۰۰ هزار تومان، چهار نفره ۵۰۰ هزار تومان و پنج نفره و بیشتر ۶۰۰ هزار تومان، در ۴ مرحله پرداخت شده است که آخرین مرحله آن ۳۱ خرداد ۱۳۹۹ توسط سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، واریز شد.

۳- پرداخت تسهیلات بانکی به شکل وام قرض‌الحسنه ۱ میلیون تومانی به خانوارهای یارانه بگیر از دیگر مصوبات حمایتی است. در این مصوبه خانوارهایی که تا پایان فروردین ۱۳۹۹ یارانه بگیر بودند، مشمول این مصوبه بودند. مبلغ وام ۱ میلیون تومان و نرخ کارمزد ۴ درصد است که اقساط آن از ابتدای تیر ماه به مدت ۳۰ ماه و هر قسط ۳۵ هزار تومان از یارانه سرپرست خانوار کسر می‌شود. از بین ۲۴ میلیون خانوار یارانه‌بگیر که واجد شرایط دریافت این تسهیلات بوده‌اند، تا تاریخ ۱۰ خرداد، بیش از ۲۰ میلیون و ۱۸۴ هزار خانوار این تسهیلات را دریافت کردند و با واریز آخرین مرحله این تسهیلات به حساب سرپرستان خانوار، تا پایان خرداد تعداد خانوارهای دریافت‌کننده این تسهیلات به ۲۱ میلیون و ۵۱ هزار و ۳۹۳ خانوار رسید.

۴- در راستای حمایت از شاغلین بیکار شده و برای شناسایی افرادی که به‌واسطه بحران کرونا شغل خود را از دست داده‌اند و بیمه بیکاری به آنها تعلق می‌گیرد، سامانه بیمه بیکاری توسط اداره کل حمایت از مشاغل و بیمه بیکاری وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی راه‌اندازی شد. بر طبق اطلاعات این سامانه در فاصله ۲۳ اسفند ۱۳۹۸ تا ۱۸ خرداد ۱۳۹۹، تعداد ۸۴۱ هزار و ۴۸۵ نفر جهت دریافت بیمه بیکاری ثبت نام کردند که از این تعداد ۷۰۳ هزار و ۸۱۵ نفر مشمول دریافت بیمه بیکاری شناخته شده‌اند. اولین مرحله بیمه بیکاری به بیمه‌شدگان آسیب دیده از کرونا یعنی مقرری بیمه بیکاری اسفند ماه این افراد که ۱۲۸۶ میلیارد تومان از ۵ هزار میلیارد اختصاص یافت، در نیمه اول خرداد ماه پرداخت شد.

۵- پرداخت ۵۰ درصد غرامت دستمزد به کارگران دارای استراحت پزشکی بدون نظر کمیسیون پزشکی توسط سازمان تامین اجتماعی [۱].

۴- آسیب‌شناسی اقدامات ایران

با بررسی سیاست‌های اقتصادی اجرا شده در کشورهای مختلف، ملاحظه می‌شود که کشورهای مختلف بسته به عمق بازارهای پولی و مالی خویش طیف مختلفی از سیاست‌های پولی، مالی و ارزی را به منظور حمایت از کسب و کارها و رفاه خانوارها به اجرا در آورده‌اند. با مقایسه اقدامات صورت گرفته ایران و سایر کشورها می‌توان دریافت که اغلب کشورهای جهان، پرداخت‌های مستقیم و بلاعوض به خانوارها و بنگاه‌ها را محور اصلی حمایت قرار داده‌اند و در کنار آن شرایط اعطای تسهیلات و اعتبارات به خانوارها و بنگاه‌ها را تسهیل کرده‌اند. همچنین برای کنترل آثار بی‌ثباتی کرونا بر بخش خارجی و بازار ارز، سیاست‌های ارزی و تجاری مختلفی در راستای افزایش عرضه ارز و حفظ تجارت انجام داده‌اند، در حالی که در ایران عموم سیاست‌های پیشنهادی به سیاست‌های اعتباری با نرخ‌های سود ۱۲ درصد متمرکز است، ضمن اینکه گاهی شروط زیادی برای آن نیز در نظر گرفته شده است. در ادامه به صورت خلاصه آسیب‌شناسی سیاست‌های ایران در مواجهه با بحران کرونا صورت می‌گیرد. این آسیب‌شناسی می‌تواند در مقابله با این بحران و بحران‌های احتمالی مشابه در آینده راهگشا باشد.

➤ تعیین زمان بازپرداخت تسهیلات بدون توجه کردن به فروکش کردن کرونا و بازگشایی‌ها

بازپرداخت تسهیلات حفظ اشتغال برای رسته فعالیت‌های اقتصادی مختلف، تنها چند ماه تنفس در نظر گرفته شده است. در واقع، زمان‌بندی بازپرداخت اقساط تسهیلات بدون توجه به وضعیت درآمدی و فعالیت مشاغل تعیین شده است. این موضوع در حالی است که برخی از مشاغل در عمل تعطیل بودند و تولید و درآمدی کافی نداشتند که بتوانند اقساط تسهیلات را پرداخت کنند.

➤ ایجاد تعهدات بازپرداخت وام برای کسب و کارهایی تعطیل

تسهیلات با نرخ سود ۱۲ درصد برای حفظ اشتغال به کسب و کارهایی که تعطیل شدند یا در عمل اغلب فروش خود را از دست دادند (مانند هتلداران و مهمانپذیرها) در عمل به غیر از هزینه تحمیلی هیچ مفهومی ندارد. در واقع، صاحبان این کسب و کارها در تا مدت زیادی هیچ تولید خدمت یا کالایی نداشتند، اما با دریافت وام حفظ اشتغال ۱۲ درصدی، مجبور بودند به کارکنان خود که در عمل هیچ فعالیت و تولیدی ندارند، حقوق و دستمزد از محل تسهیلات پرداخت کنند و بازپرداخت تسهیلات بر عهده کارفرما بود. در حالی که کارفرما از بابت حفظ اشتغال هیچ درآمد و منفعت اقتصادی دریافت نمی کرد.

➤ بالا بودن نرخ تسهیلات و زمان بر بودن فرآیند پرداخت

تسهیلاتی که برای حفظ شغل به کارفرمایان پرداخت شد، با نرخ ۱۲ درصد بود که پرداخت آن مشروط به حفظ نیروی کار بنگاهها شده بود. در واقع، کارفرمایان به تعهداتشان اضافه می شد و در عمل نفعی از این بابت دریافت نمی کردند. اما هزینه های بهره ای این تسهیلات بر عهده کارفرما بود. با توجه به رکود اقتصادی ناشی از تحریم های اقتصادی و شیوع کرونا، بنگاهها چشم انداز مثبتی برای سودآوری و درآمدزایی نداشته و بازپرداخت نرخ سود ۱۲ درصد برای کارفرمایان هزینه سربار را افزایش می داد.

➤ ناهماهنگی در تعویق تسهیلات قرض الحسنه

بنابه دستور بانک مرکزی، پرداخت اقساط تسهیلات قرض الحسنه به مدت سه ماه از اسفند ۱۳۹۸ تعویق شدند، اما بانکها در سیستم اعتبارسنجی و سوابق مشتریان، عدم پرداخت اقساط این تسهیلات را در طبقه بندی مطالبات غیر جاری و معوق خود قرار دادند. این عدم هماهنگی باعث شد که افراد در استفاده از برخی از خدمات بانکی و اعتباری دچار مشکل شوند.

➤ پرداخت حقوق بیمه بیکاری با تاخیر

حقوق بیمه بیکاری ماههای بعد از شیوع ویروس کرونا، با تاخیر زیاد پرداخت شد، به طوری که اولین پرداخت بیمه بیکاری در خرداد ۱۳۹۹ انجام شده بود. حال آنکه از اسفند ۱۳۹۸ تا خرداد ۱۳۹۹، بخش بزرگی از افرادی که به خاطر شیوع کرونا بیکار شده بودند، در عمل هیچ درآمدی نداشتند. ضعف در هماهنگی ها، شناسایی و حمایت از آسیب دیده ها، نه تنها موجب آسیب رسیدن به اقشار متاثر از کرونا شد، بلکه با افزایش نارضایتی ها زمینه های اجرای سیاست های فاصله گذاری اجتماعی را با مشکل مواجه کرد.

➤ کفاف ندادن پرداخت های بلاعوض برای خانوارهای آسیب دیده

با توجه به هزینه زندگی خانوارهای ایرانی، پرداخت های ۲۰۰ تا ۶۰۰ هزار تومانی برای ۳ ماه نمی توانست جبران قابل قبولی باشد. طبق آمارهای مرکز آمار ایران، به طور تقریبی متوسط هزینه ماهانه هر خانوار شهری و روستایی در سال ۱۳۹۸ به ترتیب ۳/۹۱ و ۲/۱۷ میلیون تومان بود. لذا پرداخت های بلاعوض بسیار کمتر از هزینه های ماهانه خانوارها بود.

ایران	ترکیه	بریتانیا	ایتالیا	فرانسه	آلمان	کره جنوبی	چین	روسیه	برزیل	کانادا	آمریکا	مصوبات سیاستی	سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و خانوارها	
													سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و خانوارها	سیاست‌های پولی و ارزی و حمایت از تامین مالی
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	تعویق و امهال بازپرداخت اقساط وام‌های رهنی و غیررهنی اشخاص آسیب‌دیده	سیاست‌های پولی و ارزی و حمایت از تامین مالی	سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	کاهش نرخ بهره بانکی یا سیاست ضدچرخه‌ای		
							✓	✓		✓	✓	کاهش نرخ‌های بهره بین بانکی (تنزیل مجدد، بازخرید و ذخایر اضافی)		
	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		سهل‌گیری در وثایق یا سقف عملیات بازار باز برای تزریق نقدینگی		
	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓		افزایش تامین مالی کوتاه‌مدت یا افزایش سقف استقراض بانک‌ها از بانک مرکزی		
✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	ارایه وام یارانه‌ای به کسب‌وکارها آسیب‌پذیر (به‌ویژه SME) برای حفظ شغل یا حمایت از ارایه وام به SMEها		
✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓	✓	سهل‌گیری در رعایت مقررات، طبقه‌بندی تسهیلات، الزامات و نسبت‌های مالی بانک‌ها		
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓	بازخرید اوراق قرضه دولت (مرکزی یا محلی) برای تزریق نقدینگی		
							✓					انتشار اوراق قرضه حمایتی برای مقابله با کرونا		
	✓				✓		✓			✓	✓	ارایه یا حمایت از وام خرید یا کارت‌های اعتباری با نرخ یارانه‌ای		
	✓	✓	✓	✓	✓					✓	✓	تسهیلات بازخرید اوراق قرضه شرکتی		
							✓					اجازه افزایش انتشار اوراق قرضه شرکتی		
	✓	✓										حمایت از بازار سهام		
	✓											ممنوعیت فروش استقراضی		
								✓	✓			سیاست‌های مداخله‌ای بانک مرکزی برای کاهش نرخ ارز (فروش ارز یا اوراق مشتقه ارزی)		
		✓				✓			✓	✓	✓	راه‌اندازی خطوط سوآپ ارزی با دلار آمریکا یا دیگر ارزهای جهان‌روا		
											✓	کاهش نرخ سوآپ ارزی		

						✓		✓				افزایش سقف خرید قرارداد و پیمان آتی ارز توسط شبکه بانکی	سیاست های مالی حمایت از کسب- و کارها
						✓						کاهش مالیات بر سپرده های ارزی	
						✓						کاهش حداقل نسبت پوشش نقدینگی ارزی	
							✓	✓				دخال مستقیم یا معافیت مالیاتی بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی	
	✓											بیمه اعتباری صادراتی یا حمایت مستقیم از صادرکنندگان	
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	تعویق پرداخت مالیات و عوارض یا اعتبار مالیاتی یا کاهش نرخ مالیات	
✓	✓			✓	✓		✓	✓	✓			پرداخت مقرری بیکاری به مشاغل آسیب دیده	
✓	✓						✓					معافیت یا تعویق بنگاه های کوچک و متوسط از پرداخت حق بیمه کارفرما	
✓							✓					تخفیف در حق بیمه کارفرما برای بنگاه های آسیب دیده	
	✓			✓			✓					تعویق اجاره بهای املاک تجاری یا تمدید مدت قرارداد	
	✓						✓	✓				بخشش اجاره بهای املاک دولتی	
✓	✓	✓		✓			✓	✓		✓	✓	کمک مستقیم دولت برای حفظ اشتغال	
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				ضمانت دولتی برای تسهیلات دریافتی بنگاه های آسیب دیده	
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	کمک مالی مستقیم به افراد (افراد آسیب پذیر یا بیکارشدگان یا قرنطینه شدگان)	سیاست های مالی حمایت از خانوارها
✓			✓			✓	✓		✓	✓		امهال یا اعتبار مالیاتی بر اشخاص (مالیات بر مصرف یا درآمد)	
							✓					پرداخت بخشی یا همه اجاره بهای خانوارهای آسیب پذیر	
												تعویق اجاره بهای املاک مسکونی یا تمدید مدت قرارداد	
✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	تسهیل دورکاری و کاهش ساعت کاری	
✓		✓	✓				✓			✓		ارایه کمک های مستقیم پزشکی و بهداشتی به مردم	
✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	افزایش بودجه های مراقبت بهداشتی، تجهیزات پزشکی و تست های پزشکی	
✓	✓	✓		✓	✓				✓			افزایش پرداخت کمک یا مستمری بازنشستگی	

www.spcnf.ir

هشتمین کنفرانس ملی مطالعات مدیریت و اقتصاد در علوم انسانی

8th National Conference on
Management Studies and Economics in the Humanities

	✓	✓			✓							تخصیص بودجه برای مراقبت از معلولان، سالمندان و بیماران خاص
		✓		✓	✓				✓			پرداخت غرامت دستمزد به ازای کاهش تعداد ساعات کاری

۴- جمع بندی

شیوع ویروس کرونا در جهان، تبعات اقتصادی و اجتماعی گسترده‌ای برای کشورهای جهان به همراه داشت. از یک طرف، فعالیت‌های اقتصادی و اشتغال به طور مستقیم کاهش یافته است زیرا از یک سو تقاضا برای کالاها و خدمات به دلیل ترس از ابتلا به بیماری کاهش یافت و از سوی دیگر سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی، کاهش تعاملات و قرنطینه و کاهش برخی فعالیت‌ها در دستور کار دولت‌ها قرار گرفت که این موضوع به نوبه خود سمت عرضه اقتصاد را به دلیل کاهش عرضه نیروی کار و محدودیت فعالیت و تعطیلی برخی بنگاه‌ها با محدودیت مواجه ساخت. با این حال شروع ویروس کرونا اثرات منفی غیر مستقیم نیز از طریق سرریز اثرات خارجی ناشی از درگیری ایران در اقتصاد جهانی به همراه داشت. در این بین باید یادآور شد که قبل از همه‌گیری ویروس در ایران، شوک منفی از کانال تحریم‌های نفتی، مالی و تجاری اثرات زیانباری بر اقتصاد ایران داشته و در چنین شرایطی، شوک دیگر همه‌گیری ویروس کرونا، اقتصاد و تولید را با فشار مضاعفی مواجه نمود. از این رو، شرایط ایران در دوران شیوع کرونا بسیار سخت‌تر و پیچیده‌تر از سایر کشورها بوده است.

تحت این شرایط، ایران همانند بسیاری از کشورها سیاست‌های مختلفی را برای حمایت از کسب و کارها و آحاد جامعه اجرا نمود. مسلماً بررسی تجربه کشورهای مختلف در خصوص حمایت‌های اجتماعی در سال‌های گذشته که جهان درگیر همه‌گیری کرونا بوده است، دانشی انباشته برای نظام سیاستگذاری رفاهی در ایران به منظور بازسازی بهینه کشور در سال‌های پس از کرونا خواهد بود. لذا در مطالعه حاضر سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی کشورها برای مواجهه با ویروس کرونا مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت.

یافته‌های مطالعه نشان می‌دهد که تا ژانویه ۲۰۲۲، در مجموع ۳۸۵۶ اقدام مرتبط با حمایت اجتماعی و نیروی کار توسط ۲۲۳ اقتصاد برنامه‌ریزی یا اجرا شده که رایج ترین شکل آن در بین مناطق و کشورهای با درآمدی مختلف در جهان، از نوع کمک‌های اجتماعی بوده است. در مطالعه حاضر سیاست‌های حمایتی ایران و ده کشور اقتصاد بزرگ جهان که درگیری شدیدی نیز با ویروس داشته‌اند مقایسه شد. برای این منظور سیاست‌های کشورها در دو گروه الف) سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی و ب) سیاست‌های حمایت از خانوارها دسته‌بندی شد که سیاست‌های حمایت از کسب و کارها و بنگاه‌های تولیدی نیز در دو طبقه ۱- سیاست‌های پولی، ارزی و حمایت از تأمین مالی، و ۲- سیاست‌های مالی قابل بررسی است.

مقایسه سیاست‌های ایران با ده کشور منتخب نشان می‌دهد که اغلب کشورهای جهان، پرداخت‌های مستقیم و بلاعوض به خانوارها و بنگاه‌ها را محور اصلی حمایت قرار داده‌اند و در کنار آن شرایط اعطای تسهیلات و اعتبارات به خانوارها و بنگاه‌ها را تسهیل کرده‌اند. همچنین برای کنترل آثار بی‌ثباتی کرونا بر بخش خارجی و بازار ارز، سیاست‌های ارزی و تجاری مختلفی در راستای افزایش عرضه ارز و حفظ تجارت انجام داده‌اند، در حالی که در ایران عموم سیاست‌های پیشنهادی به سیاست‌های اعتباری با نرخ‌های سود ۱۲ درصد متمرکز است، ضمن اینکه گاهی شروط زیادی برای آن نیز در نظر گرفته شده است.

با آسیب‌شناسی سیاست‌های اتخاذی ایران مشخص شد که مواردی همچون تعیین زمان بازپرداخت تسهیلات بدون توجه کردن به فروکش کردن کرونا و بازگشایی‌ها، ایجاد تعهدات بازپرداخت وام برای کسب و کارهایی تعطیل، بالا بودن نرخ تسهیلات و زمان بر بودن فرآیند پرداخت، تعیین رسته‌های آسیب پذیر مورد حمایت با تاخیر و بروزرسانی رسته‌ها با وقفه سه ماهه، ناهماهنگی در تعویق تسهیلات قرض‌الحسنه، عدم پوشش پرداخت‌های غرامت بیکاری برای مشاغل غیررسمی، پرداخت حقوق بیمه بیکاری با تاخیر و کفاف ندادن پرداخت‌های بلاعوض برای خانوارهای آسیب دیده از جمله مهم‌ترین اشکالات و کاستی‌های سیاست‌های اقتصادی ایران جهت تقلیل اثرات زیانبار شیوع ویروس بر اقتصاد بوده است. اگرچه بسیاری از سیاست‌های اجرا شده در دوران کرونا متوقف شده است، با این حال درک آسیب‌ها و کاستی‌های سیاست‌های اجرا شده می‌تواند زمینه‌های لازم را جهت طراحی یک الگوی مناسب برای استراتژی‌های سیاستگذاری، تولید، اشتغال و رفاه در کشور فراهم سازد که این موضوع نیز به نوبه خود برای بازسازی اجتماعی جامعه در سال‌های پس از کرونا و در بحران‌های بعدی اجتماعی احتمالی در آینده، بسیار مفید خواهد بود.

منابع

- [1] درآمدی بر آثار شیوع کرونا بر اقتصاد ایران، ۱۳۹۸. وزارت تعاون کار و رفاه اجتماعی.
- [2] رجبی، فاطمه، طاهرپور، جواد، میرزائی، حجت الله، سهیلی احمدی، حبیب، ۱۴۰۰. اثر همه‌گیری ویروس کرونا بر بخش‌های اقتصاد ایران، بررسی مسائل اقتصاد ایران، (شماره ۲ (شماره پیاپی: ۱۶))، ۱۵۹-۱۸۷.
- [3] طاهرپور، جواد، میرزائی، حجت الله، خداپرست، یونس، رضایی، صادق، ۱۳۹۹. اثرات شیوع ویروس کرونا بر بودجه دولت در سال ۱۳۹۹، بررسی مسائل اقتصاد ایران، ۷ (شماره ۲ (شماره پیاپی: ۱۴))، ۱۸۱-۲۲۱.
- [4] طاهرپور، جواد، رجبی، فاطمه، میرزایی، حجت الله، سهیلی، حبیب، ۱۴۰۰. اثرات همه‌گیری ویروس کرونا بر بازار کار ایران. پژوهشنامه اقتصادی، ۲۱ (۸۱)، ۱۵۵-۱۹۶.
- [5] غفاری، غلامرضا، ۱۳۸۸، منطق پژوهش تطبیقی، مجله مطالعات اجتماعی ایران، دوره ۳، شماره ۴.
- [6] مطلبی، سید محمد موسی، ۱۳۹۹. تاثیر پاندمی کرونا-کووید ۱۹ بر پیش بینی رشد تولید ملی سال ۱۳۹۹، ارزیابی تاثیرات اجتماعی، ویژه نامه پیامدهای شیوع ویروس کرونا-کووید ۱۹، ۲۰۶-۱۸۳.
- [7] Altig, D., Baker, S., Barrero, J. M., Bloom, N., Bunn, P., Chen, S., ... & Thwaites, G. (2020). Economic uncertainty before and during the COVID-19 pandemic. *Journal of Public Economics*, 191, 104274.
- [8] Atkeson, A. (2020). What will be the economic impact of COVID-19 in the US? Rough estimates of disease scenarios (No. w26867). National Bureau of Economic Research.
- [9] Barro, R. J., Ursúa, J. F., & Weng, J. (2020). The coronavirus and the great influenza pandemic: Lessons from the "spanish flu" for the coronavirus's potential effects on mortality and economic activity (No. w26866). National Bureau of Economic Research.
- [10] Coibion, O., Gorodnichenko, Y., & Weber, M. (2020). *Labor markets during the covid-19 crisis: A preliminary view* (No. w27017). National Bureau of Economic Research.
- [11] Eichenbaum, M. S., Rebelo, S., & Trabandt, M. (2020). *The macroeconomics of epidemics* (No. w26882). National Bureau of Economic Research.
- [12] Gulbrandsen, Magnus, & Kyvik, Svein. (2010). Are the concepts basic research, applied research and experimental development still useful? An empirical investigation among Norwegian academics. *Science and Public Policy*, 37(5), 343-353.
- [13] Ivar Kolstad & Abel Kinyondo (2016), "Alternatives to local content requirements in resource-rich countries", *Oxford Development Studies*, p.4
- [14] Jordà, Ò., Singh, S. R., & Taylor, A. M. (2020). Longer-run economic consequences of pandemics (No. w26934). National Bureau of Economic Research.
- [15] Kohlscheen, E., Mojon, B., & Rees, D. (2020). The macroeconomic spillover effects of the pandemic on the global economy. Available at SSRN 3569554.
- [16] Ozili, P. K., & Arun, T. (2020). Spillover of COVID-19: impact on the Global Economy. Available at SSRN 3562570.
- [17] Surico, P., & Galeotti, A. (2020). *The Economics of a Pandemic: The Case of Covid-19*. Wheeler Institute for Business and Development, LBS. London: London Business School.
- [18] Sekaran, Uma, & Bougie, Roger. (2016). *Research Methods For Business: A Skill-Building Approach* (7 ed.): Wiley.
- [19] World Bank (2020), "Commodity Markets Outlook", April 2020.

A comparative study of the economic policies of Iran and selected countries in the world in order to manage the Corona crisis

Zahra Fazeli¹
Younes Khodaparast²

1- M.A. in Economics, Faculty of Economics, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran
a.fazeli68@gmail.com

2- Ph.D. in oil and gas Economics, Faculty of Economics, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran
u.khodaparast@gmail.com

Abstract

It has been almost two years since the global economy has been widely affected by the Corona pandemic crisis. A look at the history of epidemic diseases shows that all aspects of human social life are affected by the spread of these diseases. To face the socio-economic consequences of the Coronavirus outbreak, governments have put a series of measures on the agenda and presented various policy packages. Among others, we can mention direct assistance to low-income households, support for vulnerable groups, support for production activities and damaged enterprises, and measures and facilities of this kind. In this article, while identifying the effects of Corona on poverty, the labour market and insurance organizations and introducing the socio-economic dimensions of the spread of this virus, the way of facing and policy-making in Iran and other countries to reduce the consequences of the spread of Corona is compared comparatively. For this purpose, the economic and social policies of Iran and the ten major countries of the world that have had a wide conflict with this virus, in terms of three different types of policies (1- monetary and foreign exchange policies and financing support, 2- financial policies and 3- policies to support households) will be analyzed.

Keywords: Corona virus, Monetary policies, Financial policies, Epidemic

JEL Classification: I15, D65, O57, J20